

*KS. ADAM SZWEDZIK
RADOMSKO*

PROBLEM KAZIRODZTWA W NAUCE BIBLIJNEJ ORAZ W MAGISTERIUM KOŚCIOŁA

Wstęp

O życiu człowieka stanowi jego ciało, jak i to, co określa się mianem ducha. Między tymi dwoma sferami powinna istnieć symbioza, współpraca i wzajemne uzupełnianie się. Niestety, często w dzisiejszym świecie o wartości osoby ludzkiej stanowi tylko ciało. Zapomina się i zupełnie pomija w niej pierwiastek duchowy. Dzieje się tak, ponieważ człowiek żyje w dobie obrazu, który oddziałuje na jego cielesność. Skutkiem tego jest pojawienie się różnych dewiacji seksualnych. Jedną z nich jest kazirodztwo.

Jest ono jednym z największych tabu, także współczesnej kultury. Kontakty kazirodcze są skrywane i objęte społecznym potępieniem. Szokujący przypadek kazirodztwa, który zbulwersował światową opinię publiczną, został ujawniony w Austrii w kwietniu 2008 roku. Elizabeth Fritzl przez 24 lata była więziona w piwnicy przez własnego ojca. 73 - letni Josef Fritzl więził i gwałcił swoją córkę, utrzymując wszystko w tajemnicy nawet przed własną żoną. 42 – letnia dziś Elizabeth miała ze swym ojcem siedmioro dzieci. Jedno z nich zmarło już jako niemowlę; troje dzieci – dwie dziewczynki i chłopiec – mieszkało z Josefem i jego żoną Rosemarie, zaś pozostałe – dwóch chłopców w wieku 5. i 18. lat oraz 19 – letnia dziewczyna – w piwnicy ze swoją matką. Austriacka policja określiła tę zbrodnię jako najokrutniejszą w historii ich kraju. Na ogół winnych kazirodztwa spotykają represje karne. W polskim Kodeksie Karnym jest ono zagrożone karą od 3 miesięcy do 5 lat (art. 201).

Już autorzy Starego i Nowego Testamentu podejmują ten trudny temat, wskazując na różne jego konotacje oraz negatywne skutki dla cielesno - duchowej kondycji człowieka. Problem ten jest obecny także w Magisterium Kościoła. Warto ten bolesny problem przybliżyć, by uświadomić sobie jego grozę.

1. Pojęcie, klasyfikacja i charakterystyka kazirodztwa

Słowo *kazirodztwo* oznacza dewiację seksualną, która wyraża się w wielu formach kontaktów seksualnych, jakie zachodzą między osobami pozostającymi wobec siebie w różnym stopniu pokrewieństwa¹. Biorąc pod uwagę rodzaje więzi kazirodczych można wyróżnić najpierw *kazirodztwo endogamiczne*. Polega ono na współżyciu seksualnym między krewnymi w linii prostej. W tym samym podziale znajduje się *kazirodztwo egzogamiczne*. Jego cechą charakterystyczną jest to, że dochodzi do współżycia seksualnego między krewnymi w linii bocznej, członkami tego samego klanu itd.

Akty kazirodztwa bazują na kontaktach seksualnych. Stąd istnieje *kazirodztwo proste*, jak odniesienia ojca wobec córki; brata wobec siostry, czy dziadka wobec wnuczka. Inną formą jest *kazirodztwo wielopostaciowe*. Należy je rozumieć w ten sposób, że w akcie seksualnym bierze udział wielu członków rodziny. Na rozwój kazirodztwa ma wpływ wiele mechanizmów i uwarunkowań. Bazując na tym można wyróżnić *kazirodztwo sytuacyjne*. Rodzi się ono pod wpływem silnego stresu, bądź uzależnienia alkoholowego. Motywem do jego pojawienia się jest nieobecność matki w środowisku domowym. Kolejna forma kazirodztwa określana jest mianem *psychopatologicznego*. Dokonuje go osoba o mocno zaburzonej osobowości i upośledzona umysłowo.

Z kazirodztwem powiązana jest pedofilia. Ten akt ujawnia się wówczas, gdy atrakcyjnie seksualne jest dziecko. Ponadto można wyróżnić *kazirodztwo homoseksualne* (związane z orientacją na własną płęć) oraz *endogamię* powiązaną z patologią życia rodzinnego bazującego na uzależnieniu od alkoholu, narkotyków, czy innych używek².

W ujęciu psychologicznym kazirodztwo dotyczy fizycznego kontaktu z ustami dziecka, piersiami, zewnętrznymi narządami płciowymi, odbytem lub innymi częściami ciała. Kontakt ten ma doprowadzić do seksualnego pobudzenia napastnika. Nie musi być on krewnym w jakimkolwiek stopniu. Wystarczy, że dziecko postrzega go jako kogoś bliskiego, często jest on przyjacielem rodziny. Kazirodztwem może też być obnażanie się bądź masturbowanie osoby dorosłej wobec dziecka, bez konieczności kontaktu seksualnego³.

Wśród wielu zachowań człowieka można wyróżnić czyny mające znamiona kazirodztwa psychologicznego. Polega ono na tym, że ofiary endogamii nie były napastowane seksualnie, a mimo to doświadczyły zamachu na swoją intymność i bezpieczeństwo. Stało się to poprzez podglądanie dziecka, czy czynienie mu uwag o charakterze seksualnym⁴.

¹ Por. J. Strojnowski, *Kazirodztwo*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 8, Lublin 2000, s. 1297.

² Por. I. Pospiszyły, *Patologie społeczne*, Warszawa 2012, s. 263-264.

³ Por. K. Marzec-Holka, *Przemoc seksualna wobec dziecka. Studium pedagogiczno - kryminologiczne*, Kraków 2011, s. 27.

⁴ Por. S. Forward, *Toksyczni rodzice*, Warszawa 1992, s. 103-104.

K.C. Faller akcentuje, że w akcie kazirodczym następuje aktywność seksualna, szczególnie raniąca dziecko. Takim środkiem zachęcającym do kazirodztwa okazuje się rozmowa, która jest przeniknięta treściami seksualnymi i zachętą do fizycznego kontaktu między ofiarą a sprawcą. Z czasem rodzi się ciekawość pobudzenia seksualnego. W wyniku tego dochodzi do dotykania intymnych części ciała. Odpowiednim aktem podniecenia może być charakterystyczny strój i wygląd. To wszystko jest wstępem do kontaktów seksualnych dziecka ze swoim sprawcą. Przełoży się to na seksualne akty analne i oralne. Bardzo często takim aktom kazirodczym towarzyszy pornografia i prostytutka dziecięca połączona z zażywaniem narkotyków, alkoholu i innych środków odurzających⁵.

Kazirodztwo jest bolesnym doświadczeniem człowieka w aspekcie cielesnym i duchowym. Odbija się mocno na całej integralności osoby ludzkiej. Ponadto budzi poczucie wstydu i zależności między ofiarą a napastnikiem. Nie dziwi zatem fakt, że ma miejsce ukrywanie takich relacji, szczególnie jeśli osobą pokrzywdzoną jest dziecko. Dochodzi do jego izolacji od kontaktów z innymi członkami rodziny. Rodzi się świadomość powstania pewnej tajemnicy, która ujawniona zburzy dotychczasowy porządek i stabilizację. To prowadzi do coraz większego zintegrowania się między dzieckiem i sprawcą. Służy temu zastraszanie i przekonanie dziecka, że to ono jest winne takiej sytuacji. Ponadto zmiana dotychczasowych relacji z dorosłym człowiekiem ma doprowadzić do poczucia krzywdy z obu stron. W wyniku tego pojawia się akceptacja istniejącego porządku rzeczy jako czegoś normalnego i nie odbiegającego od norm prawnych i życiowych. Taki stan rzeczy na dłuższy czas nie jest jednak możliwy do utrzymania w tajemnicy, stąd u ofiary powstaje bunt, sprzeciw i chęć wyzwolenia się od sprawcy poprzez fizyczną ucieczkę od niego⁶.

M. Beisert wyróżnia trzy modele zjawiska kazirodztwa:

- model podmiotowy - upatruje zjawisko kazirodztwa w zaburzeniach rozwojowych sprawcy czynu. Prowadzi to do niedojrzałości seksualnej człowieka;
- model społeczny - odwołuje się do aspektów społecznych, w jakich żyje człowiek. Niektóre społeczności akceptują kontakty seksualne, jakie dokonują się między członkami rodziny;
- model zintegrowany - traktuje pojawienie się kazirodztwa jako efekt połączenia się wielu czynników społecznych, kulturowych, osobistych⁷.

Biorąc pod uwagę wszystkie zależności, jakie istnieją między poszczególnymi członkami danej rodziny, a także dominującą rolę ojca, który jest jej głową i stara się o zapewnienie jej warunków rozwoju, można wyróżnić rodziny z psychopatycznym sprawcą, z regresywnym sprawcą, nietypowe i ze sprawcą promiskuistycznym.

⁵ Por. M. Beisert, *Kazirodztwo. Rodzice w roli sprawców*, Warszawa 2008, s. 23.

⁶ Por. I. Smoczyk-Lucka, *Kazirodztwo jako jedna z form nadużyć seksualnych wobec dzieci*, „Psychiatria Polska” 29 (1995) nr 2, s. 183.

⁷ Por. M. Beisert, *Kazirodztwo...*, s. 61.

Pierwsza sytuacja polega na tym, że ojciec bezwzględnie panuje nad całą rodziną i sam jej narzuca swoje zdanie. Pozostali jej członkowie akceptują jego zachowania oraz bezwzględnie ukrywają wszystkie jego tajemnice i sekrety, również te odnoszące się do sfery intymnej. Ojciec taki traktuje wszystkich członków rodziny jako swoją własność. Są oni mu całkowicie ulegli i spełniają wszystkie jego zachcianki. Drugi model rodziny polega na tym, że sprawcą czynów kazirodczych jest ojciec, ale to matka jest osobą dominującą. Ona ustala reguły. Są one uporządkowane hierarchicznie. Trzecia grupa rodziny polega na tym, że dominuje w niej pozycja dziecka. Ojciec i matka nie są w pełni dojrzały, aby wypełnić w rodzinie swoje funkcje wychowawcze i społeczne wobec dziecka. Dlatego ono dba o interesy całej wspólnoty rodzinnej. Ostatni typ rodziny związany jest z tym, że jej członkowie żyją w totalnym chaosie, który chcą opanować poprzez akty kazirodcze⁸.

2. Kazirodztwo w Starym Testamencie

Teksty Starego Testamentu podejmują różne tematy moralne, w tym również problem kazirodztwa. Księga Rodzaju akcentuje, że „Adam miał synów i córki” (Rdz 5, 4). W wyniku tego Kain musiał poślubić swoją siostrę. Na początku dziejów ludzkości grzech kazirodztwa był związany ze współżyciem między rodzicami i dziećmi. Dopiero w późniejszych czasach pojęcie endogamii objęło związki między rodzeństwem. W starożytności takie zachowanie seksualne nie groziło żadnymi poważnymi komplikacjami genetycznymi. Możliwości rozrodcze pierwszych ludzi, Adama i Ewy, były bardzo dobre. Nie istniały podstawy, aby ograniczać zawieranie małżeństw w tym zakresie⁹.

Córki Lota współżyły ze swoim ojcem: „Upoiły więc swego ojca winem tej samej nocy; wtedy starsza poszła i położyła się przy ojcu swoim, on zaś nawet nie wiedział, ani kiedy się kładła, ani kiedy wstała. Nazajutrz rzekła starsza do młodszej: «Oto ostatniej nocy ja spałam z ojcem; upóijmy go winem także tej nocy i idź ty, i śpij z nim, abyśmy miały potomstwo z ojca naszego» Upoiły więc i tej nocy ojca swego winem i poszła młodsza i położyła się przy nim; a on nawet nie wiedział, kiedy wstała. I tak obie córki Lota stały się brzemiennie za sprawą swego ojca” (Rdz 19, 34-36). Obie dokonały tego występku, aby mieć potomstwo i przedłużyć istnienie rodu. W ich postępowaniu można dostrzec pewną nierozwagę i brak poczucia wstydu.

Ten problem kontynuuje Księga Kapłańska w rozdziale 18, wersety od 6 do 18. Autor podaje w niej zakaz jakichkolwiek stosunków kazirodczych między matką i synem, bądź pasierbem. Dalej, dotyczy on relacji seksualnych z macochą i własną siostrą. Nie można zaakceptować współżycia seksualnego brata z przyrodnią siostrą.

⁸ Por. Tamże, s. 102-105.

⁹ Por. W. C. Kaiser, P. H. Davids, F.F. Bruce, M. T. Brauch, *Trudne fragmenty Biblii*, Warszawa 2011, s. 16-17.

Księga Kapłańska nie zezwala na związki seksualne, jakie mogą pojawić się między dziadkiem a wnuczką lub pasierbicą. Ponadto piętnuje współzycie, jakie mogłoby się odbywać między teściową a zięciem, oraz między teściem a synową. Nie jest możliwe obcowanie płciowe, jakie miałyby miejsce między bratem a jego bratową. Te powyższe wykroczenia moralne godzą głęboko w samo człowieczeństwo i są niezgodne z nakazami Prawa i życia Izraelitów.

W Egipcie małżeństwa między braćmi i siostrami w rodzie faraonów były czymś oczywistym, normalnym i akceptowanym przez społeczeństwo. Ten stan trwał do II wieku. Dopiero prawo ustanowione przez Mojżesza doprowadziło do zerwania z egipską przeszłością. Według niego czyny kazirodztwa obrażają Boga, który obdarzył człowieka najwyższą wartością, jaką jest życie. Karą za takie przewinienia było „usunięcie z ziemi”. Oznaczało to, że człowiek dopuszczający się takiego czynu, zostanie napiętnowany przez współziomków i pozbawiony przysługujących mu przywilejów i praw. Ponadto był wyłączony z życia całej wspólnoty. To miało wywołać w nim lęk i poczucie strachu. Dlatego starano się nie popełniać uczynków kazirodztwa¹⁰.

3. Kazirodztwo w Nowym Testamencie

W Nowym Testamencie napiętnowanie kazirodztwa następuje w relacji ewangelicznej według św. Marka w rozdziale 6 (wersety od 14 do 29). Tekst ten dotyczy śmierci Jana Chrzciciela. Poślubienie przez Herodiadę własnego stryja nie było sprzeczne z prawem żydowskim. Niezgodny był związek między bratową a bratem jej męża. Ponieważ to wypominał Jan Chrzciciel Herodowi, został przez niego zamknięty w więzieniu, a później stracony. Jezus kontynuuje ten wątek w swoim nauczaniu, ale nie wymienia żadnego nazwiska: o kogo chodzi. Słowa te jednoznacznie kojarzyły się z osobą Herodiady. Gdyby zatem posądzono Jezusa, że rozpowszechnia publicznie takie zarzuty wobec niej, również zostałby skazany na śmierć¹¹.

Kontynuację problemu endogamii podejmuje św. Mateusz. „A powiadam wam: Kto oddał swoją żonę - chyba w wypadku nierządu - a bierze inną, popełnia cudzołóstwo. I kto oddaloną bierze za żonę popełnia cudzołóstwo” (Mt 19, 9). Wyjątek unieważnienia małżeństwa - oddalenia własnej żony - odnosi się do prostytucji, perwersji seksualnej, miłości lesbijskiej lub właśnie do kazirodztwa¹². W tym ostatnim znaczeniu nawet jeśli doszło do zawarcia małżeństwa, to i tak formalnie go nie ma i nie wymaga ono rozwodu, lecz decyzji unieważnienia lub jego anulowania. Słowo *nierząd* należy odnieść do wszystkich relacji seksualnych, które akceptowane w świe-

¹⁰ Por. R. J. Faley, *Komentarz do Księgi Kapłańskiej*, [w:] *Katolicki Komentarz Biblijny*, red. R. E. Brown, J. A. Fitzmyer, R. E. Murphy, red. wyd. polskiego W. Chrostowski, wyd. 3, Warszawa 2010, s. 119.

¹¹ Por. W. C. Kaiser, P. H. Davids, F.F. Bruce, M. T. Brauch, *Trudne...*, s. 367.

¹² Por. S. Olejnik, *Dar, wezwanie, odpowiedz. Moralność życia społecznego*, t. 7, Warszawa 1993, s. 164.

cie pogańskim, w Prawie narodu izraelskiego były całkowicie zakazane¹³. Człowiek, który dopuszcza się takiego czynu, odwraca się od Jahwe, przyjaźni się z obcymi bogami, przekracza przykazania i szuka pomocy u przeciwników własnego narodu¹⁴.

Św. Łukasz w *Dziejach Apostolskich* stwierdza: „Dlatego uważam, że nie należy czynić trudności poganom zwracającym się do Boga, ale trzeba im napisać, aby się powstrzymali od spożywania pokarmów złożonych na ofiarę bożkom, od nierządu, od jedzenia mięsa z uduszonych zwierząt i od krwi” (Dz 15, 19-20). Wzmianka w tekście o *pornei*, czyli nierządzie, odbiega od zakazów mających związek z przepisami pokarmowymi. Dla autora jest to ważny problem, nad którym nie można było przejść bez odpowiedniego komentarza. Św. Łukasza nawiązuje do Księgi Kapłańskiej, do rozdziału 18. Słowo „nierząd”, po hebrajsku *zenut*, należy rozumieć jako rozpustę. Odnosiło się ono do określenia związków kazirodczych. Umożliwienie poganom przyjęcia Ewangelii i nauki Jezusa, która dotychczas była zarezerwowana dla Izraelitów, spowodowało, że musieli oni zacząć inaczej postępować, również w dziedzinie seksualnej i moralnej¹⁵.

Problem endogamii nie jest obcy św. Pawłowi. W Pierwszym Liście do Koryntian podkreśla: „Słyszy się powszechnie o rozpuszcie między wami, i to o takiej rozpuszcie, jaka się nie zdarza nawet wśród pogan; mianowicie, że ktoś żyje z żoną swego ojca. A wy unieśliście się pychą, zamiast z ubolewaniem żądać, by usunięto spośród was tego, który się dopuścił wspomnianego czynu” (1 Kor 5, 1-2). Dla Apostoła Narodów czyn kazirodztwa jest jednym z najcięższych przewinień, jakie popełnia człowiek. Taką relację seksualną określa mianem *porneia*. Słowo to ma szeroki zakres znaczeniowy wobec wielu zachowań seksualnych, do których zalicza się czyny kazirodztwa. Z kolei słowo żyje oznacza człowieka, który nie dopuścił się jednorazowego wybryku seksualnego, ale ciągle utrzymuje rozwiązłość seksualną. Z perspektywy Prawa żydowskiego, którego Paweł był zwolennikiem, taki akt jest poważnym naruszeniem Prawa Bożego. Według niego, takie czyny zdarzają się również u pogan, ale ich prawo zabrania im takich praktyk. Rozpusta w świecie chrześcijańskim stanowi poważne zagrożenie dla moralności i funkcjonowania wspólnoty chrześcijańskiej. Ponadto w widzialny sposób narusza wiarygodność, autorytet i autentyczność wyznawców Chrystusa w świecie pogańskim. Dla Apostoła Narodów już samo szczycenie się takim zachowaniem jest podstawą do wyrażenia krytyki wobec Koryntian. Co więcej, Koryntianie promując kazirodztwo nie wykazują skruchy, lecz wręcz unoszą się pychą. Tymczasem takiemu postępowaniu powinna towarzyszyć postawa wstydu i szczerego żalu. Brak ich ma wykluczyć człowieka ze wspólnoty chrześcijańskiej. Jeśli dalej będzie on trwał w stanie grzechu, może zostać skazany nawet na śmierć przez ukamienowanie. Poprzez wykluczenie ze wspólnoty Kościoła

¹³ Por. B. T. Viviano, *Komentarz do Ewangelii Według Św. Mateusza*, [w:] *Katolicki...*, s. 931.

¹⁴ Por. *Praktyczny Słownik Biblijny*, A. Grabner-Haider (red.), Warszawa 1994, s. 816.

¹⁵ Por. R.J. Dillon, *Dzieje Apostolskie*, [w:] *Katolicki...*s. 1225-1226.

na określony czas, rozpustnik traci swoją grzeszną naturę, która ukrywa się w jego ciele i ratuje własną duszę. Żyjąc wśród chrześcijan, grzesznik zakosztował łaski Bożej, miłości współbraci i mocy Ducha Świętego. Trzecia Osoba Boska pozwoliła mu zgłębić życie Kościoła i pokazać mu cel jego życia. Poprzez grzech cielesny utracił on łączność ze swoimi braćmi i pojawił się w jego życiu smutek, ból i odrzucenie. To zmusi go do refleksji nad swoim życiem i sprawi, że ponownie zwróci się do Boga i podejmie wysiłki poszukiwania Go. Zobaczy, że grzech prowadzi do śmierci, a więc tylko śmierć grzechu przyniesie mu prawdziwe życie z Jahwe i skuteczne oczyszczenie¹⁶. Nawet chwilowe odrzucenie przez wspólnotę ma dla grzesznika pozytywne skutki. Na pierwszy rzut oka wydaje się, że szatan odniósł zwycięstwo, sprowadzając człowieka na złą drogę w aspekcie cielesności. W dalszej perspektywie działanie złego ducha niesie jednak ze sobą dobre owoce: „Dlatego, abym nie unosił się pychą, w moim ciele doświadczam słabości. Została mi ona dana jako wysłannik szatana, który mnie policzkuje, abym nie unosił się pychą” (2 Kor 12, 7). Słowa te oznaczają pewną psychiczną lub fizyczną dolegliwość św. Pawła, która była spowodowana działalnością Belzebuba lub demona. Uwolnienie od niego, pokonanie go i własnych słabości prowadzą człowieka do doskonałości fizycznej i duchowej¹⁷.

Św. Paweł, mówiąc o śmierci człowieka, podkreśla, że chodzi mu przede wszystkim o ukrzyżowanie ciała człowieka wraz z wszelkimi jego namiętnościami i pożądaniami. Dlatego ciało, które podlega zniszczeniu i przemijaniu zostanie uwielbione i przeistoczone w nieśmiertelność. Stanie się tak poprzez śmierć Chrystusa na krzyżu. Chrześcijanin nie będzie już człowiekiem zmysłowym, ale duchowym. Grzech szybko wnika w człowieka i ustanawia swoje panowanie i prawa. Dlatego istotna jest walka cielesna ze swymi pożądaniami i cielesnymi słabościami. *Psyche* w rozumieniu Apostoła Narodów jest istotne w dopełnieniu zbawienia człowieka. To, co wewnętrzne także podlega grzechowi. Jednocześnie jest przeznaczone do ostatecznego zbawienia. Może doświadczać zbrukania przez zło, jak również głębokiej komunii z Bogiem za pośrednictwem Ducha Świętego. Nie wzbudza zdziwienia fakt, że Chrystus wzywa do przemiany całego człowieka, a więc ciała i ducha. Człowiek zjednoczony z Chrystusem otrzyma wolność i prawdziwą miłość, pozbawioną jakichkolwiek słabości¹⁸.

4. Magisterium Kościoła katolickiego o kazirodztwie

Bazując na nauczaniu Pisma Św. wspólnota Kościoła, od momentu pojawienia się problemu kazirodztwa, zdecydowanie nie aprobowała takiego zachowania. Pierwszy Sobór Jerozolimski zabraniał kazirodztwa. Za taki czyn stosował karę

¹⁶ Por. W. C. Kaiser, P. H. Davids, F.F. Bruce, M. T. Brauch, *Trudne...*, s. 520-521.

¹⁷ Por. J. Murphy-O'Connor, *Drugi List do Koryntian*, [w:] *Katolicki...*, s. 1349.

¹⁸ Por. J. K. Chamblin, *Psychologia*, [w:] *Słownik Teologii św. Pawła*, red. G. F. Hawthorne, R.P. Martin, D. G. Reid, Warszawa 2010, s. 686-689.

ekskomuniki, którą karano człowieka na zawsze lub czasowo. Stosowano również kary cielesne, pokutę publiczną lub zakaz zawierania nowych małżeństw. Synod w Elwirze nakazał, aby mężczyzna, który ożenił się z córką chrześną żony, został wykluczony ze wspólnoty Kościoła na 5 lat. Mógł jednak w niebezpieczeństwie śmierci pojednać się ze Kościołem. Z kolei Synod w Neocezarei Kapadockiej ukarał ekskomuniką kobietę, która poślubiła kolejno dwóch braci. Według nauczania Synodu Trulańskiego kara ekskomuniki na 7 lat dotyczyła tych, którzy dopuścili się kazirodztwa. Ponadto takie małżeństwa były przez jego postanowienia nieważne. Uchwały Soboru Laterańskiego IV zabroniły zawierania małżeństw między powinowatymi do II i IV stopnia oraz między krewnymi do IV stopnia¹⁹. Papież Klemens V zaaprobował nawet konfiskatę dóbr, wygnanie lub chłostę za kazirodztwo²⁰.

Katechizm Kościoła Katolickiego z 1992 roku podkreśla, że kazirodztwo to bardzo intymne relacje, jakie istnieją między krewnymi lub powinowatymi i dlatego biorąc to pod uwagę nie mogą oni zawierać małżeństwa. Endogamia jest wielkim zgorszeniem i zamachem na integralność fizyczną i moralną szczególnie młodych ludzi (por. KKK 2388; 2389). Z kazirodztwem związane jest ściśle zjawisko gwałtu. Narusza ono poczucie sprawiedliwości i miłości. Rani prawo każdego człowieka do szacunku, miłości, wolności fizycznej i moralnej. Odciska głęboką ranę na ofercie i jej życiu. Jest to tym boleśniejsze, jeśli gwałt jest popełniany przez rodziców i wychowawców na dzieciach, które są powierzone ich opiece. Wtedy nosi on znamiona kazirodztwa (por. KKK 2356).

Kodeks Prawa Kanonicznego z roku 1917 zabraniał zawierania małżeństw kazirodzych. Takie wykroczenie moralne stanowiło przeszkodę powodującą nieważność małżeństwa między krewnymi w linii prostej wszystkich stopni, a w linii bocznej do III stopnia. Osoba, która popełniła takie przestępstwo, otrzymywała karę na mocy popełnionego czynu. Biskup mógł nałożyć jeszcze inne kary wobec złamania prawa. Duchowny, który zaakceptował taki związek, mógł być pozbawiony wszelkich godności kościelnych, a nawet wydalony ze stanu duchownego²¹.

Obecny Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 roku reguluje problem zawierania małżeństw wobec ludzi mających przeszkody wynikające z pokrewieństwa, pokrewieństwa prawnego, powinowactwa i przyzwoitości publicznej. W linii prostej pokrewieństwa, małżeństwo nieważne jest między wszystkimi wstępnymi, jak i zstępnymi, zarówno prawnego pochodzenia, jak i naturalnymi. Kodeks zwraca uwagę, że małżeństwo nieważne jest w bocznej linii aż do czwartego pokolenia włącznie. Jeśli istnieje jakakolwiek wątpliwość, czy strony chcące zawrzeć małżeństwo są spokrewnione w jakimś stopniu linii prostej lub w drugim stopniu linii bocznej, to wów-

¹⁹ Por. E. Wilemska, *Kazirodztwo*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 8, Lublin 2000, s. 1298-1299.

²⁰ Por. J. Prusak, *Kazirodztwo*, [w:] *Encyklopedia Bioetyki. Personalizm chrześcijański. Głos Kościoła*, red. A. Muszala, Radom 2005, s. 232.

²¹ Por. E. Wilemska, *Kazirodztwo*, [w:] *Encyklopedia Katolicka...* s. 1298-1299.

czas nie zezwala się na zawarcie takiego związku. Prawo Kościoła Katolickiego nie wyraża zgody na sakrament małżeństwa, gdy zachodzi możliwość powinowactwa w linii prostej między kobietą a mężczyzną. Istnieje również przeszkoda przyzwoitości publicznej. Powstaje ona z nieważnego małżeństwa, gdy doszło już do rozpoczęcia wspólnego życia mężczyzny z kobietą lub w wyniku konkubinatu. Nieważność związku sakramentalnego istnieje w pierwszym stopniu linii prostej między mężczyzną i krewnymi kobiety lub odwrotnie. Małżeństwa nie mogą zawrzeć osoby, które są związane ze sobą pokrewieństwem prawnym, które powstało w wyniku adopcji, zarówno w linii prostej, jak i w drugim stopniu linii bocznej. Nowy Kodeks, w odróżnieniu od prawa z 1917 roku, nie stosuje kar cielesnych bądź materialnych za popełnienie czynu kazirodztwa (Kan. 1091 - 1094).

Zakończenie

Problem aktów kazirodczych sięga swoją historią najodleglejszych czasów, kultur i społeczeństw. Nie jest łatwym tematem do rozważań, ponieważ wzbudza frustrację i poczucie wstydu, a z drugiej strony lęk. Nie budzi zatem zdziwienia fakt, że endogamia jest też obecna na kartach Pisma Św. Autorzy Starego i Nowego Testamentu musieli zmierzyć się z nim, dostrzegając pojawiający się problem wśród społeczności Izraelitów, jak i nawróconych pogan, którzy przyjęli naukę Jezusa Chrystusa. Szczególnie św. Paweł podejmuje tą problematykę w swoim nauczaniu docierając do poszczególnych wspólnot religijnych, borykających się z różnymi kwestiami moralnymi i obyczajowymi. Rodzący się Kościół na przestrzeni wieków ukazywał zagrożenia, jakie są związane ze zjawiskiem kazirodztwa. Są one aktualne także dzisiaj.